

1288
/1

СЕМІНАР

РЕЗЕРВОВОГО СТАРШИНИ

В ТЕЗАХ, ТАБЛИЦЯХ І СХЕМАХ.

Девіз: " Від ширшої бази морально-психічної через знання тактики всіх родів військ, як теорії військової штуки, - до її практики "

Технічний зошит

ч. 1.

В двох випусках.

Ген. М. ОМЕЛЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО СТ.

С Т А Р Ш И Н А .

Модерні вимоги, добір, вишкіл та еволюція під оглядом фаховим.

Селекція основна: поділ на старшину резервову й активну.

(В двох випусках).

В и п у с к и II:

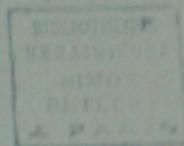
Р о з д і л III.- Корпус резервових старшин.

Р о з д і л IV.- Корпус активних старшин.

Попередні зошити: I. Лебон " Страта ілвзій " й вступний коментар до нього. II. Лебон. Майбутні відносини між народами. Вступний коментар: Приправляймо мир добром підготовкою збройних сил. Заключення : Криза Евр.-Азії. Перспектива Українства. III. Ген. М. Омелянови-Павленко Ст. " Старшина ". Вступ. Розділ I. Розділ II.

Ген. Омелянович-Павленко Ст.
Семинар резервового старшини.

СТАРШИНА

Модерні вимоги, добір, вишкіл та еволюція під оглядом фізичним.
Селекція основна: поділ на старшину резервову й активну.

В и п у с к II.

Розділ III: Корпус резервових старшин.

Можна вважати, що досвідом вже закріплено порядок, згідно якого кожний старшина перебуває певний час своєї служби, після якої вже автоматично зараховується до корпусу резервових старшин.

Ні допризивна підготовка, ні спеціальна школа, ні, навіть, термінова служба в частині ще старшини в повному розумінні слова не роблять: бракуватиме йому ще досвіду, шлях до якого - лише через практику.

Ні приватні справи, ні фінанси військового міністерства не дозволять частих зборів резервових старшин для повторного вишколу. Головний метод дошколу - в с а м о в д о с к о н а л е н н я з допомогою Семінарів резервового старшини; - в триманні себе в курсі модерної військової літератури, в активній участі старшини в організаціях, що плекають спорт та взагалі, - фізичне виховання. Одні з цих методів підноситимуть інтелект старшини, інтелігенцію, спеціальні знання, - а другі будуть виховувати його моральну пружність духа.

Але лектура й семінар тоді досягнуть свою мету, коли вони будуть с и с т е м а т и з о в а н і; нижче додана таблиця може служити першим показником такої літератури, яка є потрібна кожному резервовому старшині. В цій таблиці подається й класифікація військового знання.

В добір ліктури можемо прийняти думку ген. Драгомірова - батька: "Старшина повинен читати мало книг, але добірні й по багато разів". Така невелика книгозбірня для кожного старшини повинна бути підручною й відповідати нашій класифікації знання. Реєстр такої підручної бібліотеки може бути визначений після наступної форми:

Ч.Ч.	Автор. Назва книги (Статті) ориг. чи переклад, з якої мови.	Рік.	Розмір Кільк. сторін.	<u>Видавництво.</u> В якому журналі ст. поміщена.	До якого розділу відноситься.	Нотатки.
1.	Сігарів. В. (ген.) Що таке дисципліна, значіння, засади.	-	-	Журнал "Табір" ч. 2.	Оф. госп.	
2.	<u>Гаскуан (ген.)</u> . Еволюція артилерії під час війни.	1920	10x14 ст. 286	Paris. Bibliotheque de philosophie Scientifique. Framatich 28rue Racine!	II ^b .	Рівноцінна як для офіц. арт. так і для інш. родів військ
3.	I. Colin. gen. Proobrarenia Wojny. (перев. з франц.)		15x20 ст. 150		Ia.	

Коли полевá служба в передгра до бою, то перед тим ще маємо фазніше - за часів війни в припіллі й запіллі (в запасових курінях-батальях і н с т р у к т о р (чому вчити, як учити і за яких обставин).

Цьому питанню маємо намір присвятити низку зошитів, а до них дати підручну книжку - Босвий впорядчик для командирів з вояків.

Нарешті ми хочемо звернути увагу на одну деталь, а власне -, на цьогорічну постанову залогових старшин Франції та відповідь на неї маршала Петена (*Matin*, 25. III. 1934).

На своїй річних зборах залогові старшини висловили жаль, що правительство проводить їх удосконалення відрубно від тих військових частин (дивізій), з якими вони споріднені босвими споминами (традиціями).

Маршал Петен узнав їх стремління слušними та обіцяв помилку виправити, а навіть певний відсоток залогових (резервових) старшин притягнути до вишколу кадрів - навіть до вишколу середнього командного складу, себто підполковників і полковників. Таке рішення вносить свіжий дух до старшинського резервового корпусу.

В своїй промові до резервових старшин він узгляндив також і роль резервових старшин у спортових формаціях нації. Цій думці маршал дав такий яскравий вислів, що ми тут наводимо його повністю:

" Розвивати серед молоді смак і знання у військових справах, щоби приготувати її до виконання обов'язку найбільш святого, а то до захисту батьківщини ", і далі - закликає йти до молоді та промовляти до неї: " Серце вгору ! Не чекайте двадцяти літ, розвивайте свої м'язи й дух, якогось батьківщина від вас вимагає ! ".

Ми особисто не раз промовляли до нашої молоді в тому самому напрямі; подаємо ці слова, як національний обов'язок для всієї нашої старшини.

Розділ IV. Корпус активних старшин.

Активний старшина - цитадель командного складу. Ми докладно спиналися, як на процесі формування первісних старшинських кадрів, так і на методах удосконалення їх (гро), себто - резервових старшин; що ж до корпусу активних старшин (пригадуємо, що кожний старшина, прослуживши в війську певний термін, належить до корпусу кадрових старшин), себто тих із резервових, які висловлять бажання присвятити ціле своє життя виключно військовій справі й будуть, на їх заяву, прийняті корпорацією полкової старшини Н-го полка до свого кола, а відтак - будуть стверджені командою та вищою владою, - то в цьому питанні наводимо деякі корективи до попередньої практики. А саме: прийняття до корпусу кадрових старшин Н-ого полку в житті старшини другий етап і в той же час найважливіша подія, що повинна, як і перша подія (наділення підністю старшини), перейти через певний ритуал. Во повторимо: "

" Активна старшина є вже корпорація, що складає морально-фахову цитаделю в усьому старшинському корпусі армії. В цій цитаделі відбувається процес стилізації старшини, як певного типу, що є достойний національного діла й що відповідає фахово духові доби; згодом відбувається процес універсалізму в знаннях, що сполучається одночасно з підвищенням старшини до класу середнього командного складу; а пізніше -, в класі генералітету, спеціалізація поповнюється. Тут на місці буде зазначити, що саме в корпусі активної старшини переходується й військова доктрина. найважливішою частиною якої буде - оперативне кредо, себто погляд на військове діло, що його активна старшина понесе через краєх своїх заступників в школи й курси резервового старшини та в товщу підстаршинської маси.

Саме на начальниках окремих частин лежить повинність усталити відповідно до режиму в старшинському колі догляд за захованням традицій, ретельне виконання всієї обрядової сторони справи, бо все це вкупі й творить ту атмосферу, в якій плекається військовий дух.

Німецький муштровий статут каже: " вояче, як тобі тяжко, подивись на свого старшину, себто від нього (за його прикладом) ти знайдеш нові сили для нових повторних змагань ".

С и л а п р и к л а д у н е в и м о в н а, особливо коли ходять про військові терпіння, яким є навіть і саме перебування контингентів в кадрах. Активні старшини в залозі й в касарні є тим мірилом, після якого всі інші старшини своє поступовання мають корегувати.

Є то правда, що в бойовій ситуації моральні якості старшини знайдуть собі завжди повний, імпонуєчий підлеглим вияв; приватні хиби старшини в ці хвили підлеглі забувають, дарують; ніхто не хоче й бачити їх; але того не можна сказати в часи спокою; в залозі й в касарні старшина може заімпонувати підлеглим, побратимам, суспільству лише тоді, коли він дотримує вимог статуту, маніфестує знання справи, відданість службі та взагалі своє загально-джентльменське й спортове поставо.

П р и к л а д : той терен, той інструмент, яким кожний старшина, а активний зокрема, зможе найти собі шлях до розуму й до серця підлеглих, зможе також примусити й суспільство шанувати армію.

Кожний старшина мусить пам'ятати, що вояка, як і дитину, можна лише раз обманути. Не можна від вояка вимагати одне, а самому робити друге. Приклад же освячує й недоговорене. У війську ходить не про здобуття нездорової популярності - цього не потрібус ні справа, ні підлеглий; цим не здобувається ні пошана, ні ласка побратимів-старшин, а ходять про людяне відношення, про справедливість, про піднесення підлеглих на заслужену ними височину. Без сумніву цей шлях тернистий, але результати його не оцініми й подяка за це буде лише раз на рік, - коли контингенти залишати-муть кадри.

Раз ми погодилися на тому, що активна старшина в цитадель командного складу, то буде доцільним ужити всіх заходів, щоби все, що з корпусу резервової старшини і спідстаршини було бігом часу вдосконалене (див. заяву марш. Петена), було включене до складу активної старшини. Ця еліта, після переїдення певного стажу, мусить одержати всі права та привілеї з цим підвищенням сполучені.

Занявши таку позицію до кадрів активної старшини і визнавши роль кількості в сьогодняшніх арміях, ми будемо в той же час стояти за те, щоби не збільшувати занадто молодий командний склад, а особливо в боях. Нині є повна можливість довести підстаршинський поверхстроковий корпус до дуже високого фахового рівня з дуже високими моральними цінностями, особливо щодо нервової витривалості та розвинення в них тої групи рис, яку ми назвали " моральною пружністю ".

Треба вжити всіх заходів, щоби в бойових лавах активний старшина жив довше, - інакше дарма його й виховувати.

Цілком природним є вияв у молоді гону до відваги, сміливості, але середній командний склад, як люди стажу, повинен скерувати ці риси в бік найменших жертв.

Вимоги порядку фахового й інструкторського зазначені нами вище. Вони були обов'язкові для резервових старшин а для активних, - обов'язкові в квадраті.

Без самовдосконалення, без заняття лектуров та спортом ніякі зусилля начальників не дадуть потрібних результатів.

Корективи до проходження
служби активного старшини;
селекція.

Ми надаємо в житті кожної корпорації велике значіння усталенню такого порядку, що давав би його членам надів на краще, вказував би їм можливість членам корпорації розгорнути ширше свої діяльність, і цим задовольнити цілком природне жагу до творення певних цінностей, - моральних і фізичних.

З двох метод, що їх досі вживано для підбору старшин на вищі командні посади в великих арміях, основною на загал була та, яка визначала для цієї мети видатніших, т. зв. категорія " видавщихся " в колишній російській армії, - а друга, що відсієвала з загалу старшин в армійські запаси тих старшин, які задовольняли певним для того встановленим вимогам.

Ми особисто знаходимо більш відповідною й доцільною другу методу, бо вважаємо, що лише на війні буде повна можливість невідклично встановити здібність старшини виконувати більш відповідальні завдання. Крім того, й це дуже важне, тим способом армійські запаси будуть перехоувати в собі не лише " прапорщиків " і відбули уже повний речінець військової служби ветеранів, а й фактичні резерви командного складу; тим перехоуватиметься, так би мовити, певний старшинський скарб, при умові, без сумніву, що будуть підшукані способи підтримувати в них життєву енергію та їх фахову досконалість (інститут старшин залогових).

Тепер наведемо схему вишкoлiв н o р м a л ь н o г o, а потім і с п e ц i я л ь н o г o - через Восни Академії: генштабу, гарматну та технічну.

Нормальний вишкіл:	Роки старшинського стажу :		Спеціальний вишкіл:
	Нормал.	Приспінений.	
1. Командировки на курси за спеціальностями - газотехніки, танкового і заложного діла.			Командировки на курси і збори інших родів військ.
2. Школа сотенних (піврічна)	6 - 8	6	Воснна Академія (Зрічна).
3. Командування сотнею.			Речінцеві командування сотнею.
4. Речінцеві прикомандирування до інших родів зброї.			Речінцеві прикомандирування до гармати й кінноти.
5. Вища Військова Школа (річна)			Речінцеві командування батальйоном.
6. Командування батальйоном.	14-16	12	Командировки за кордон.
7. Польові поїздки, маневри, дисертація на одержання прав Вищої Військової освіти.	18-20	16	Військова педагогічна діяльність старшини в кадрах армії.

Зі схеми видно, що одержання старшиною воєнної освіти ми намісимо двома шляхами - один, уже раніш уживаний із певними корективами в бік більшого наближення академізму до слух військових частинах, а другий, що ми його пропонуємо, як нормальний. За конечно потребу для старшин саме двох шляхів промовляє й те, що далеко не у всіх людей однаково виявляється прагнення до освіти, одні приходять до цього раніше, другі - пізніше.

Замість третього курсу Воєнної Академії, нам здається, було би цілком доцільним і корисним дати право військовій старшині подавати дикторські доповіді на воєнні теми вищого порядку, з захистом їх перед міністерською комісією й тим виходити в лівні генералітї, яка вже не знатиме поділу, а мірилом до цього може бути одне - досягнені результати.

Шкода, що такі корисні установи, як штабстаршинські школи в колишній Росії (стрілецька, гарматна, технічна й інші) не мали об'єднаного організаційного начала. Сполучені в одне тіло, трохи скореговані до своїх курсів - вони би сміливо могли бути справжньою Високою Армією школою (курс річний); попередня школа - сотенних із піврічним курсом, - разом ці дві школи можуть, на нашу думку, дати старшині освіту (поминаючи спеціальні читання) воєнних академії.

Питання про відродження зазначених вище шкіл, із наданням їм змісту спільних вищих військових шкіл, - ми відносимо до питань, що не потребують дискусії; такі школи рівночасно викреслять із армійського звичаю поділ на білу (більш освічену) та чорну (менш освічену) кість. Такий коректив у військово-педагогічному ділі дасть можливість легко перевести другу, вже цілком достиглу й не раз у літературі нашої обговорювану реформу - організацію при Університеті спеціального факультету воєнних наук, як огнища для плекання, незалежно від усіляких крядових впливів, - воєнної штуки.

Ця нашу позиція ми зміцнимо думкою французького генерала Гаскуана (Gascouin) - командира артил. 1-го арм. корпусу в його праці "Еволюція артилерії підчас війни", яку ми можемо допоручити з повною відповідальністю:

- 1° - "Треба в майбутньому вульгаризувати військову науку, збільшити число військових шкіл й не лишати стратегів та тактиків знов стати чимось на взірць якихсь окультичних наук і монополю нечислених громадських кол" (стор. 94).
- 2° - "Треба знову вернути, як то було п'ятнадцять років перед світовою війною, Вищій Військовій Школі (L'Ecole de guerre) "un rôle de critique militaire" (стор. 10.).
- 3° - "Навчання ведене в орієнтації єдиної школи може впровадити нас до усіляких сюрпризів; військові події й історія є лише сюрпризи (... n'est tout guerre foits que de surprise).

Отже ген. Гаскуан жаліє, що момент критицизму в армії був переслідований, - всі школи сліпо ширили доктрину, згорі знану за єдиною правдою, а в наслідок цього в армії запанувала атмосфера духової інертності.

Життя ж довело потім, що як французький, так і німецький старшинський корпус вступив у світову війну з зовсім не відповідаючим боєвій ситуації тактичним й стратегічним світоглядом.

Інертність (духова) спричинилася до того, що корективи спізнавалися - небуло адекватного реагування на ситуації менту.

Погодимось з автором, що "треба бути (стор. 54) дуже несправжнім або анальфабетом в колективних помилках ми -

кулого, щоб орієнтувати всі сили народу інтелектуальні, моральні й матеріальні в спосіб єдиної акції (d'action unique) й саме в цьому й є небезпечність нашої слов'янської моралі (нахил до критицизму) - виключає цей момент зі шкільних міністерських його; можна углянути при організації лабораторій для дослідження нових течій, як ми сказали, в слові організації військових факультетів при високих школах; апаратами на місцях - має бути військова преса та т. зв. Товариства прихильників воєнних знань "

на цьому ми закінчуємо цей підрозділ, вважаючи, що особливості доби, яку ми переживаємо, дасть нам багато підстав чекати реалізації наших міркувань, бо багатьом старшинам бракує саме систематичного воєнного вишколу, а проєктований ними " нормальний " вишкіл саме й дасть можливість сполучити його зі службовими обов'язками старшини.

Корективи в горішній частині старшинського корпусу.

Тепер кілька слів про ті корективи, що принесла нам остання війна, що до стану річей в горішній частині старшинського корпусу.

В службовій кар'єрі старшини, по за обов'язковим посадов командира тактичної одиниці в об'єднаному ним роді зброї, - була завжди найвідповідальнішою посада командира окремої частини, себто полку, бо вона купила в собі всі роди військової чинності; саме тому вона й визнавалась за проби й камінь в діяльності активного старшини.

Від того часу, як стрілецька дивізія трансформувалася в лінійну й уявляє з себе комбіновану з різних родів зброї тактичну одиницю (група піхотна, гарматна, кінна, технічна, авіаційна й інш.), на її командира падають обов'язки ідентичні з командиром окремої частини, але в ширшому розумінні слова.

Такий порядок річей повинен знайти собі свій зовнішній вираз і, нам здається, що минула практика гвардейських частин, яка передбачала бойову співпрацю різних родів війська і з'єднувала їх ще задалегідь спільним для всіх " кантом ", може знайти ширше примінення; для цього потрібні всі частини лінійної дивізії з'єднувати спільними для всіх " кантом " назвою, комплектуванням з певного району (роля землячества), а навіть й реліквіями.

Зазначений нами вище процес універсалізації вишколу середнього командного складу в вищому командному складі поновиться в т. зв. " Школа маршалів ". Одночасно в цих коротко-тривалих курсах про генералітет, які в той же самий час слухать практичних лабораторіях для вироблення всіх модерних течій в армії, переводиться остання селекція в службовій кар'єрі старшини - це виділення певного відсотка старшини-генералів на ті ділянки військової творчості, що зв'язані з глибокими технічними знаннями в певних спеціальних галузях. Не потрібне пояснювати необхідності цієї селекції, бо ми щоденно спостерігаємо, як технічна сторона військової справи ускладнює й затемнює ідеологічні моменти.

Інтелекти синтетичні, характерні особи все лишатимуться в командному складі, а здібні до теоретичних розбудов нових шляхів в певних конкретних ділянках військової справи - підуть на службу відповідно до свого фаху.

+) Ту саму думку розвиває в своїй класичній праці " Полчища " ген. Геруа, - він пише: " в мирний час треба вчити також й тому, що може пригодитись на війні ".

Високий ком. склад.

Середній командний склад.
(осаул., підполк., полковн.).

Вищий командний склад
(генералітет).

Служба в піхоті
Артилерії
Кінноті
Авіації
Технічних військах
Допомогових військах

На командних посадах
В педагогічній діяльності
В адміністративній
фізичній виховній і спорт.
Забезпеченні
Генштабі
Технічних військах
Допомогових військах

Фаза універсализації знань,
одночасно селекція до ви-
сших посад.

Фаза елементарного
вихову.

Фаза вдосконалення й
спеціалізації.

Ми не раз висловлювались про те, що минули вже часи офіційних армій; в і й н и с т а л и н а р о д н и м и, організацією боротьби стала вся нація; з такого стану речей очевидний висновок є той, що політичний мент в армії став грати більшу роль (часи лядинехтів вже минули). Військове міністерство сьогодні набуло вже іншого змісту, ніж мало колись. Але буде доцільно зробити перегляд позицій та авторитетних осіб в армії.

Коли генералітет на місці, то він не може не мати довіря у старшини, яка має право вимагати, щоби її голос згучав сильно в ділі національної оборони. Далека від партійної боротьби, старшина, однак, хоче, щоби генералітет всебічно забезпечив армію, - так, щоби зусилля в напрямку її організації не пішли на марно. Таким тілом, де підносився б голос старшини, повинна бути Вища Військова Рада.

В и д а В і й с ь к о в Р а д а є тим осередком, з якого влада має брати кандидатів для обсядження вищих командних посад характеру військово-політичного. Пригадуємо з попереднього, що гро старшинського корпусу буде резервова старшина, а не активна, яка живе повним політичним життям нації, - й тому в Вищій Військовій Раді ми бачимо той апарат, що з'єднує в собі обидва напрями - актив і резервову старшину - через свою авторитетну генераліту.

В свій час проф. ген. Б н а к о в блискуче вирішив це питання (Положення про Вищу Війскову Раду).
Сучасний генералітет не може дивитися байдуже на те, що робиться в заціллі: пізно закламати військо наводити порядок, коли анархія в країні вже розпочалася. Отже Вища Військова Рада й є тим компетентним органом, що повинен робити в свій час перестороги, або рекомендувати Голові Держави певну особу, національну неутральну (діловий кабінет), яка би мала здатність повернути безладдя.

" Керувати - значить передбачати ". Ні одна країна на сьогодні не може бути певна, що на її внутрішньому фронті немає нездорового загострення партійної боротьби. В такі хвилини для Голови Держави є лише єдиний вихід - опертися на всі неутральні сектори, і в тім числі на військовий, - через Вищу Війскову Раду. Відповідно й в час зорганізована, вона викаже послуги не лише на зовнішньому фронті, але й на фронті внутрішньому.

Не треба забувати, що військові статuti всіх армій, ставлячи основним завданням армії охорону кордонів чи національних ідеалів, в той же час вимагають від неї бути на сторожі внутрішнього порядку (право пасивне).

З цього випливає антитеза - право армії через В. В. Р. підіймати голос перед представником держави на те, щоби режим творив з нації здоровий і сильний організм. - Голова В. В. Р. має всі підстави бути сталим членом Ради Оборони Держави.

Останнє слово все буде за правителем, бо він є верховним вождем армії.

Оборона нації перейшла тепер до рук Ради Народньої Оборони, в якій крім військового сектора, будуть заступлені всі ті міністерства, що безпосередньо заангажовуваться в цю справу.

Рада Народньої Оборони підносить свій авторитет ще й тим, що на чолі її стоїть голова держави.

Ось схематичний нарис тих необхідних організаційних процесів в горішній частині військового сектора, які повинні відбутися, і в яких повинна взяти участь старшина в особі йї генералітету, що є тим резервуаром, везалежно від вишколу, в якому збирається все найкраще у військовій справі.

Наступну схему (ст.20) ми даємо, як контрольну: вона дає нам уяву про:

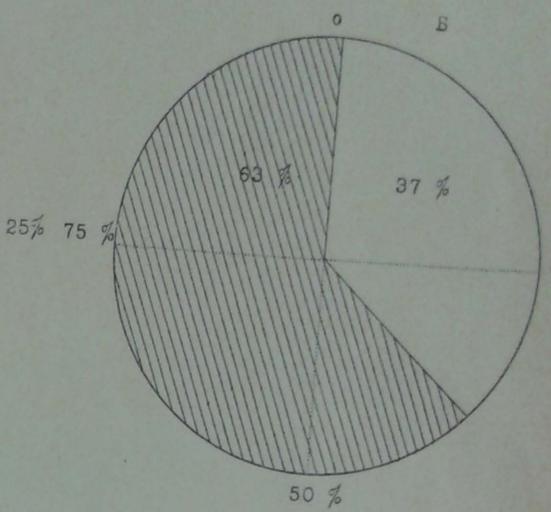
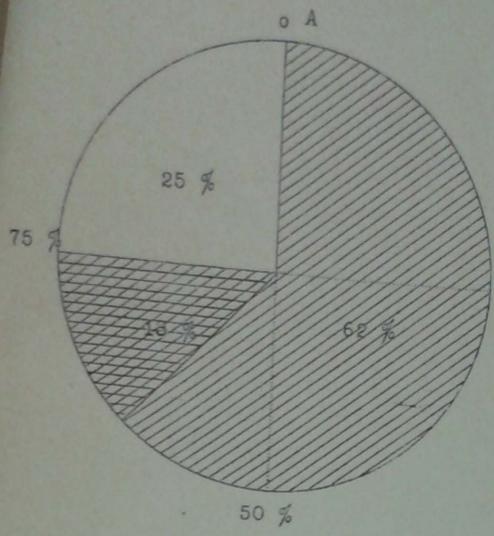
- а) Стан старшинського корпусу після вимог освітних в фазі комплектування.
- б) Відповідне відношення між складом старшини резервової й активної.
- в) Відсоткове взамовідношення в активних кадрах між молодшим складом, середнім і вищим.

Незаштриховані сектори показують відсоток поверххстрокової підстаршини, що властиво й є джерелом, з якого буде частинно черпатися верства молодшого командного складу. А підстаршинський кадр, як відомо, числом перевищує в чотири рази старшинський.

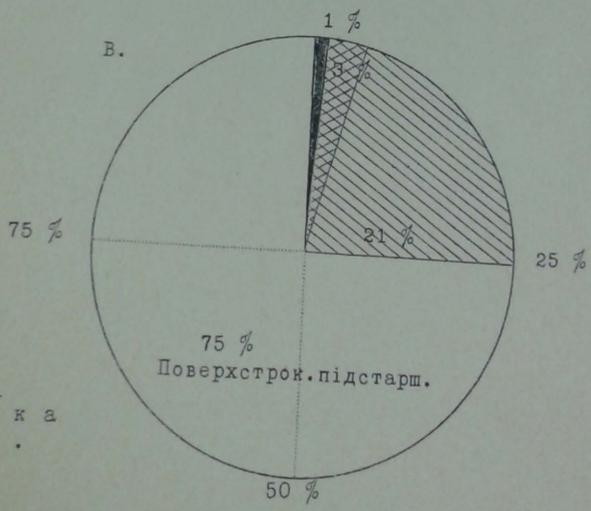
Абсолютна кількість кадрів.

Для порівняння зазначимо, що сучасна Франція, якій не перешкоджають в організації оборони держави ні мотиви політичні, ні інтелектуальні, ані фінансові - математикатегорія стало служачих, очевидячки в тому числі й поверххстрочних підстаршин, на рік 1935-63 тисячі осіб (Illustration від 28. IV. 1934 р. ст. L'allemande réagit).

Ця мала нотатка знаменна, - вона показує, які значні інтелектуальні зусилля повинна робити нині нація, що хоче бути на височині організації своїх збройних сил. Ясно, що без здорових поглядів у нації на армію та її призначення таке завдання не буде йї під силу.

 Матуранти.
 Ті, що не мають матури з числа поверхстр. підстаршин.
 Високошкільська освіта.
 Актив
 Резерв

Розрахунок:
 Стрілецька
 Бригада.

 Генералів 1 - 1 %
 Штабстаршин 20 - 3 %
 Молодших старшин 125 - 21 %
 Поверхстрокових підстаршин 450 - 75 %

Разом. . . . 600 - 100 %

Ген. М. Омелянович-Павленко Ст.

С Е М І Н А Р

РЕЗЕРВОВОГО СТАРШИНИ В ДЕЗАХ, ТАБЛИЦЯХ І СХЕМАХ.

- ОБСЯГ СЕМІНАРУ. нами взяти в рамках загальної тактики, що як пі-
домо, стоїть за вжиття в бов комбінованих ві'ськоюх одиниць, знаряддям
яких насьогодні, є лінійна дивізія; одначе і дивізія, складаючи свій опера-
тивний план, поділяється на менші, знов таки комбіновані організми, які, хоч
і не будуть так повно та логічно організовані, як лінійна дивізія, - всеж
будуть складатися з боевих одиниць кількох родів зброї і тому, сказане за
дивізію, буде рі'ночасно важним і для відділів менших, а такими відділами
і бов будуть часто-густо командувати й старшини невисоких рангів.

- Загальна тактика еволюціонує в міру того, як еволюціонуватиме такти-
ка елементарна, т. т. тактики родів ві'ськ, що підлягають змінам стосовно
до того, як людський геній творить нові засоби технічні. Слідкування за
розвитком техніки є одним з обов'язків старшини нової доби; розум його му-
сить бути стало спрямований на питання, що та як можна експлоату-
вати в інтересах національної оборони і межах удосконалення родів ві'ськ.

- З мотивів, зазначених вище, вважаємо абсолютно необхідним, щоб кож-
дорічний семінар розпочинався оглядом тих змін, що зайшли в напрямках елемен-
тарної тактики. В нашій програмі цьому питанню ми відводимо 14 лекцій у
II-му відділі.

- Наступним відділом III-м, під заголовком: "МЕТОДИКА РІШЕННЯ ТАКТИЧ-
НИХ ЗАВДАНЬ", ми закінчуємо теоретичний семінар, в якому хочемо познайоми-
ти слухачів з методами рішення тактичних завдань без відносно до простору
і часу, - в межах експлоатації §§ польового та інт. статутів.

- Одначе ми вважаємо, що без певних знань і в царині філософічно-пси-
хологічній ві'ськоюї справи та і ділянках наук, які творять для тактики
певну базу, так само обійтися не можна. Тому саме, семінар ми починаємо низ-
кою тем низчезначеного змісту. Деякі з них ми знайшли можливим викласти
ф формі зреферування відповідних праць авторів, що користуються заслуженою
репутацію; інші ми виготовили самі (деякі з них частюго вже були видру-
ковані), чи особи , яких ми запросили до співпраці в семінарі.

- МЕТОДУ, що вживається в семінарі визначено на обкладинці першого
зошита. Зрештов, кожний зошит (їх передбачається до 40) творитиме окре-
му цілість та логічно доповнюватиме оден одного.

- НАШ ДЕВІЗ: Від ширшої бази морально-психічноюї через знання тактики
всіх родів ві'ськ, як теорії ві'ськоюї штуки, - до її практики.

В СПРАВІ СЕМІНАРУ ЗВЕРТАТИСЯ НА ТАКІ АДРЕСИ:

- 1) М. Омелянович- Павленко Старший: Praha Žižkov, Tomkova 8.IV.
- 2) Полк. Дубовий: 2 rue de la Concorde, Asnières /Seine/Bat.E.5 etag.
- 3) Сотн. Барилко: Polsko. м.Lodz, Ul. Ogrodowa 28.4.
- 4) Инж. Рознатовський: Poděbrady, ul. Na Valech.